

KAJAANIN KAUPUNKI

**ARVIOINTIKERTOMUS
2021**

Tarkastuslautakunta 24.5.2022

Sisällys

1 TARKASTUSLAUTAKUNTA	3
1.1 Tarkastuslautakunnan kokoonpano.....	3
1.2 Tarkastuslautakunnan toiminta	3
1.3 Tilintarkastus.....	3
1.4 Arvioinnin lähtökohdat	4
1.5 Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet	4
2 AIKAISEMPIEN VUOSIEN SUOSITUSTEN SEURANTA	5
3 ARVIO ASETETTUJEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESTA VUONNA 2021	5
3.1 Kaupunkistrategian toteutuminen.....	5
3.2 Hyvinvointikertomus.....	6
3.3 Toimintakertomuksessa raportoitujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	8
4 MUUT TOIMINNAN JA TALouden ARVIOINNIT	11
4.1 Talous	11
4.2 Henkilöstö	14
4.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	15
4.4 Investoinnit	16
4.5 Tarkastuslautakunnan valitsemien painopistealueiden arviointi	18
4.5.1 Kajaanin Mamselli -liikelaitos.....	18
4.5.2 Kunnallistekniikka ja liikunta -tulosalue.....	19
4.5.3 Tilakeskus	20
4.5.4 Maankäyttö-, suunnittelu- ja viranomaistulosalue.....	20
4.5.5 Projektit ja niiden hallinnointi.....	21
5 MUUT HAVAINNOT	24
5.1 Talouden sopeuttamissuunnitelman toteutuminen.....	24
5.2 Käyttöomaisuuteen kuuluvat irtaimet kalustoerät.....	25
5.3 Rakennusten rakennemuutosohjelma.....	25
Kiitokset	26
Tunnuslukuja 2017–2021 (liite 1)	27

1 TARKASTUSLAUTAKUNTA

1.1 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakuntaan on valittu toimikaudeksi 2021–2025:

varsinaiset jäsenet	henkilökohtaiset varajäsenet
Raesalmi Toni, puheenjohtaja	Härkönen Kimmo
Kinnunen Eveliina, varapj., valittu kv 20.9.2021 Leinonen Minna, varapj. ero kv 20.9.2021	Pöllänen Tuija, valittu kv 20.9.2021 Rimpiläinen Anni, ero kv 20.9.2021
Husu Viljo	Kyllönen Antero
Enroth Paavo, valittu kv 8.11.2021 Suutari Hannu, ero kv 8.11.2021	Sistonen Toivo
Törrö Leena	Tartia-Jalonen Aila

Lautakunnan sihteerinä on toiminut hallintosuunnittelija Taina Juntunen.

1.2 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on pitänyt kertomusvuonna 2021 yksitoista kokousta. Kokouksissa on tavattu toimialojen johtavia viranhaltijoita sekä käsitelty tilintarkastajan raportointia ja arviointikohteita. Lisäksi lautakunta on kokoontunut viisi kertaa vuonna 2022 arviointikertomuksen laadintaa varten.

Lautakunta valmisteli kuntalain mukaisen sidonnaisuusrekisterin pitämistä koskevan asian ja vei sidonnaisuusrekisterin tiedoksi kaupunginvaltuustolle 13.12.2021.

Arvioinnin painopistealueiksi on tarkastuslautakunnan hyväksymän työsuunnitelman mukaisesti valittu

1.3 Tilintarkastus

Päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Antti Kääriäinen ja hänen varahenkilönään on ollut JHT, KHT Aki Saari/KPMG Oy.

Tilintarkastuksen laajuus on sopimuksen mukaisesti seuraava: kaupunki 65 pv/vuosi, EU-hankkeet 3 pv ja tytäryhtiöiden tarkastus 55 pv. Lisäksi Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy:n hanketarkastukseen on varattu 10 päivää. Tilintarkastajat ovat raportoineet havainnoistaan tarkastuslautakunnalle tarkastusvuoden aikana kolme kertaa. Lisäksi tilintarkastaja on esitellyt

erillisraportit/muistiot KOY Kajaanin Pietarin ja Kajaanin AMK Oy:n tilikauden aikaisista ja tilinpäätöstarkastuksista.

1.4 Arvioinnin lähtökohdat

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmistettava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat ja arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteen sovittamisesta. Mikäli kunnan taaseessa on kattamatonta alijämää, on tarkastuslautakunnan arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä.

Kunnan ulkoisen tarkastuksen toimijoita ovat tilintarkastaja ja tarkastuslautakunta. Varsinaisen tilintarkastuksen suorittaminen ja tilintarkastuskertomuksen laatiminen sekä oikeudellinen vastuu tarkastuksesta ja sen laadusta kuuluvat tilintarkastajalle.

Arviointikertomus laaditaan tilinpäätöksestä kerättyjen tietojen pohjalta ja osittain tarkastuslautakunnan itsensä keräämien tietojen pohjalta. Arviointikertomuksessa vältetään tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa esitettyjen asioiden tarpeetonta toistamista ja keskitytään niissä olevien merkittävimpien poikkeamien arviointiin.

1.5 Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet

Lautakunnan jäsen Leena Törrö ei ole osallistunut Kajaanin Vesi -liikelaitoksen arviointiin, sillä hän on Kajaanin Veden johtokunnan varajäsen.

Lautakunnan varapuheenjohtaja Eveliina Kinnunen sivistyslautakunnan jäsenenä ei ole osallistunut sivistystoimialan arviointiin eikä osallisuus- ja hyvinvointijaoston käsittelemien asioiden arviointiin, sillä hän on jaoston varajäsen.

2 AIKAISEMPIEN VUOSIEN SUOSITUSTEN SEURANTA

Vuotta 2020 koskevassa arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista on kaupunginhallitus antanut selvityksensä kaupunginvaltuustolle 8.11.2021.

Tarkastuslautakunta uudistaa aikaisempien vuosien seuraavat havainnot:

- **Osaavasta työvoimasta on edelleen pulaa. Lautakunnan näkemyksen mukaan pitkäaikaistyöttömyyden hoitoon on syytä edelleen kiinnittää huomiota ja tehostaa yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa.**
- **Tulos ilman satunnaisia eriä on edelleen alijäämäinen.**

3 ARVIO ASETETTUJEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESTA VUONNA 2021

3.1 Kaupunkistrategian toteutuminen

Kaupunkistrategialle 2018–2022 asetetut tavoitteet vuoteen 2022 mennessä:

Kajaani on kasvun kärjessä väestön hyvinvoinnissa, vetovoimaisuudessa ja innovatiivisuudessa.

Kajaanilaisten tyytyväisyys palveluihin ja osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin on lisääntynyt.

Olemme pienillä ja isoilla teoilla kantaneet vastuamme tulevaisuudesta. Kasvihuonepäästöt ovat vähentyneet.

Nuorilla on mielekästä tekemistä, he opiskelevat tai ovat töissä.

Kajaanissa asuu 38 000 ihmistä ja se houkuttelee yhä enemmän opiskelijoita maakunnan ulkopuolelta. Työllisyystilanne on hyvä.

Kajaanin asukastutkimuksen 2021 mukaan asteikolla 0–10 hyvinvointi sai arvosanan 8,37, lasten ja nuorten on hyvä kasvaa 8,10 ja muualta maailmasta tulevat ovat tervetulleita 8,02.

Eniten pohdittavaa on seuraavassa: vetovoimaisuus ja haluttavuus nuorille aikuisille 5,46, kiinnostus osallistua palveluiden kehittämiseen 5,96 ja mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon 6,07. Yhteenvedossa on mainittu, että ”Kajaanin suurin strategiatavoitteiden vahvuus on myös vuonna 2021 eniten kokonaistyytyväisyyteen vaikuttava asia” ja ”tästä on syytä pitää huolta jatkossakin”.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan asukkaiden hyvinvoinnin tukemisessa on onnistuttu ja asukkaat ovat tyytyväisiä palveluihin. Työllisyysaste on parantunut, mutta pitkäaikaistyöttömiä on edelleen paljon. Esimerkiksi harrastamisen Suomen malli on lisännyt lasten ja nuorten aktiivisuutta, mutta toisaalta lasten ja nuorten ongelmat ovat lisääntyneet.

Kajaanin ammattikorkeakouluun hakeneista 66 % tulee Kajaanin ulkopuolelta (tavoite 80 %) ja valmistuneista 45,5 % työllistyy Kainuuseen (tavoite 60 %).

Kaupungin pito- ja vetovoimaisuudessa on parantamista. Siihen voidaan vastata esimerkiksi rakennuslupakäytännöillä ja rantarakentamisen sallimisella.

3.2 Hyvinvointikertomus

Kajaanin kaupungin hyvinvointikertomuksen mukaan Kajaanissa kuntalaisten omasta hyvinvoinnista huolehtimisen tärkeys ja sen vahvistuminen nähdään tärkeänä, ja keskeistä on kuntalaisten voimaantumisen tukeminen ja osallisuuden vahvistaminen. Kaupunkilaiset voivat osallistua palveluiden kehittämiseen, ja sähköiset palvelut, kansalaistoiminnan tukeminen ja toimintakyvyn ylläpitäminen ovat omalta osaltaan tukemassa kuntalaisten omaa roolia hyvinvoinnin edistämässä.

Hyvinvointikertomus on yksi arvioinnin apuväline myös kaupunkistrategian toteutumisen seurannassa. Hyvinvointikertomuksessa esiin nousevat asiat liittyvät kiinteästi kaupungin omien hyvinvointia edistävien palveluiden lisäksi Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän ja tulevan hyvinvointialueen palveluihin sekä myös kolmannen sektorin tuottamiin palveluihin.

Hyvinvointikertomuksesta 2021 käy ilmi, että kajaanilaisten koulutustaso on noussut ja koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus vähentynyt.

Työttömyysaste on ennätysellisen matala, ja pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste on noussut. Kunnan hyvinvointitavoitteiden toteuttaminen on huomioitu myös kuluvalle valtuustokaudelle laaditussa investointiohjelmassa.

Hyvinvointiin liittyvinä haasteina esille on noussut muun muassa väestön väheneminen ja väestöllisen huoltosuhteen heikkeneminen. Työvoimapula vaivaa monilla aloilla, ja samanaikaisesti myös pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on noussut. Äänestysaktiivisuus sekä kuntavaleissa että eduskuntavaaleissa on laskenut edelleen.

Ennallaan ovat pysyneet muun muassa sairastavuusindeksi sekä työkyvyttömyyseläkettä saavien 25–64-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä. Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaiden määrä sekä lapsiperheiden, yksinhuoltajaperheiden sekä yhden hengen asuntokuntien osuus asuntokunnista ovat pysyneet myös ennallaan. Vieraskielisten osuus on hieman lisääntynyt.

Yläkouluikäisten ylipaino on vähentynyt, kouluruokailusuositukset ovat toteutuneet ja liikuntavälitunnit on otettu käyttöön. Sen sijaan terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneiden määrä on lisääntynyt, ja humalajuominen, tupakkatuotteiden käyttö, rahapelaaminen sekä huumekeilut ovat lisääntyneet. Yksinäisyyden kokemukset 8. ja 9.-luokkalaisten keskuudessa ovat lisääntyneet. Samanlaisia ongelmia on esiintynyt myös lukion 1. ja 2. luokkien sekä ammatillisten oppilaitosten oppilailla. Lukiolaisten huumekeilut ovat lisääntyneet, mutta sen sijaan ammatillisten oppilaitosten oppilaiden huumekeilut ovat vähentyneet. Seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana kokeneiden tyttöjen osuus on kasvanut sekä 8. ja 9. luokan että lukion ja ammatillisen oppilaitoksen oppilailla.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65-vuotta täyttäneillä ovat vähentyneet. Huomioitavaa on, että täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuus on kääntynyt nousuun.

Lasten, nuorten ja varttuneemman väen liikuntamahdollisuuksia on parannettu ja omaehtoiseen kunnosta ja terveyden ylläpidosta huolehtimista tuetaan eri tavoin. Elokuun 2021 alusta alkaen on toiminut kaupunginhallituksen alainen osallisuus- ja hyvinvointijaosto, ja kaupungille on palkattu hyvinvointikoordinaattori.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kajaanilaisten hyvinvointia olisi hyvä verrata myös muihin vastaavankokoisiin kaupunkeihin. Lautakunta kiinnittää erityisesti huomiota valtakunnallisessa kyselyssä esiin nousseeseen nuoriin kohdistuvaan seksuaaliseen häirintään ja toteaa, että sen ehkäisemiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota ja panostusta.

Seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana kokeneiden tyttöjen osuus on myös Kaajanissa kasvanut sekä 8. ja 9. luokan että lukion ja ammatillisen oppilaitoksen oppilailla vuoden 2019 kyselyyn verrattuna.

3.3 Toimintakertomuksessa raportoitujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimialat

Kaupunginvaltuustoon nähden sitova erä on käyttötalouden osalta toimialan toimintakate. Vuolijoen aluelautakunnan sekä Kainuun Pelastuslaitoksen toimintakate ei poikennut merkittävästi muutetusta talousarviosta. Seuraavassa on esitetty toimialojen talouden merkittävimmät poikkeamat:

Konsernihallinto	2,7 milj. euron alitus suhteessa muutettuun talousarvioon
Ympäristötekkinen toimiala	1,7 milj. euron alitus suhteessa muutettuun talousarvioon
Sivistystoimiala	1 milj. euron alitus suhteessa muutettuun talousarvioon

Koronavuodesta huolimatta toimialoilla on pystytty suoriutumaan palvelutuotannosta hyvin, kehittämistyötä on jatkettu onnistuneesti ja etätyötä on jatkettu niissä yksiköissä, joissa se on ollut mahdollista. **Konsernihallinnossa** toteutettiin hallintosäännön muutoksella organisaatiouudistus 1.8.2021 alkaen, jolloin talous- ja henkilöstöpalveluista tuli omat tulosityksikkönsä hallinto- ja elinvoimapalveluiden rinnalle.

Ympäristötekkinen toimialan toiminta on ollut pääasiallisesti suunnitellun mukaista. Toimialaa on arvioitu lähemmin kohdassa 4.5/ Tarkastuslautakunnan valitsemien painopistealueiden arviointi (4.5.2–4.5.4).

Sivistystoimialalla pääkirjaston tilojen luovuttaminen maksutta kuntalaisille ja järjestöille on kasvattanut tilojen käyttöastetta tasaisesti. Sähköisten palveluiden (esim. TIMMI-tilavarausjärjestelmä) käyttöönotto ovat sujuvoittaneet palveluiden saatavuutta. Toimitilojen käyttöä on tehostettu toimintoja yhdistämällä.

Vuolijoen aluelautakunnan toiminta toteutui pääasiallisesti suunnitellusti. Kyläyhdistysten asuin- ja liikunta-alueiden hankkeet eivät toteutuneet rahoitusjärjestelyjen vuoksi ja siirtyvät kuluvalle vuodelle. Samoin luontomatkailuhanke jäi toteutumatta, mutta kehitysyhteistyötä toteutetaan yrittäjien yhteisöjen kanssa muilla tavoin. Valokuituverkon rakentamisella ei ole toistaiseksi

pystyttä aikaan saamaan uusia yrityksiä ja työpaikkoja alueelle. Toteuttaminen siirtyy kuluvalle vuodelle.

Kainuun pelastuslaitos -toimialan palvelutasopäätöksen mukaiset toimet on käynnistetty ja niitä jatketaan, ja ensihoidon ja pelastuslaitoksen yhteistyötä on tiivistetty. Alun perin moniammatillisen yksikön pilotointi oli tarkoitus toteuttaa Sotkamossa, mutta se toteutettiin Kajaanissa.

Valtuustoon nähden sitovien toiminnallisten tavoitteiden poikkeamat:

Konsernihallinto	Ympäristötekninen toimiala	Sivistystoimiala	Kainuun pelastuslaitos
<ul style="list-style-type: none"> Tavoitteena osallisuuden kehittäminen viidessä kehittämissuunnitelmassa; toteutunut yksi eli PORE-osallisuusohjelma (Vimpelinlammen ympäristön parantaminen). Työttömien nuorten aktiivisuustavoitteet vaihdellut 38,9-50,5 %. Tavoitteena vähintään 50 % työttömistä nuorista. Kuntouttavan työtoiminnan paikkoja kaupunkiorganisaatioissa ei ole saatu lisättyä. Kajaanin AMK:uun ensisijaisesti hakevista 66 % ulkopuolelta tulevia; tavoite 80 %. Valmistuneista työllistyi Kainuuseen 45,5 %, tavoite 60 %. 	<ul style="list-style-type: none"> Yleisten alueiden, katujen ja puistojen asiakastytyväisyyskysely kaupunginosittain on jäänyt toteuttamatta. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen energiankulutuksen hallinnan avulla jäi tavoitteesta. Sähkönkulutus kasvoi noin 3,1 % ja kaukolämmön kulutus noin 16,5 %. 	<ul style="list-style-type: none"> Asiakastytyväisyyskysely on toteutettu vain osittain. Kävijämäärät jäivät asetetuista tavoitteista: taidemuseon kävijämäärä toteutui 70 % normaaliikojen keskiarvosta; kongressi- ja kulttuurikeskuksen tilaisuuksia jouduttiin perumaan 50 kpl; kaupunginteatterin katsotavoitteesta toteutui 34 %; musiikkiopiston tilaisuuksien kävijämäärä jäi alhaiseksi. Kouluterveyskyselyn mukaan 4. ja 5. -luokkalaisten ja 8. ja 9. -luokkalaisten kiusatuksi tulemista koskevan osion tulos heikompi kuin vertailuvuonna 2019. 	<ul style="list-style-type: none"> Omaavontasuunnitelman käyttöönotto ei toteutunut vuonna 2021. Kajaanin toimitilojen rakentamisesta on päätös, mutta Kuhmon osalta suunnittelu on kesken. Kaikkia lapsiin ja nuoriin kohdistuvia turvallisuusviestintätilaisuuksia ei ole voitu toteuttaa. Henkilöstön rekrytoinnissa on ollut vaikeuksia ammattihenkilöstön heikon saatavuuden vuoksi, mikä on myös valtakunnallinen ongelma.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että toimialat asettaisivat tavoitteensa niin realistisiksi, että ne on mahdollista saavuttaa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuodelle 2021 asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseen on monelta osin vaikuttanut Covid19-epidemia.

Liikelaitokset

Kajaanin kaupungin liikelaitosten valtuustoon nähden asetetut sitovat tavoitteet ja niiden toteutuminen:

Liikelaitos	Tavoitteet	Toteuma
Koulutusliikelaitos	peruspääoman korko ylijäämä > 0 euroa	1 500 euroa 2,8 milj. euroa
Vimpelinlaakson kehittämissuunnitelman liikelaitos	peruspääoman korko ylijäämä > 0 euroa	9 019,64 euroa 60 307,04 euroa
Kajaanin Vesi	tuottovaatimus 1 200 000 euroa ylijäämä > 700 000	1 200 000 euroa 905 737 euroa
Kajaanin Mamselli	tilikauden ylijäämä > 0 euroa	389 400 euroa

Tarkastuslautakunta toteaa, että liikelaitokset ovat omalta osaltaan olleet toteuttamassa kaupungin hyvää tulosta.

Tytäryhtiöt

Tytäryhtiöiden valtuustoon nähden asetetut sitovat tavoitteet ja niiden toteutuminen:

Tytäryhtiö	Tavoitteet	Toteuma
Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari	Asuntojen käyttöaste yli 90 % laskettuna vuokratuloista Vuokrasaavat alle 2,5 % laskettuna vuokratuloista	90,03 % 1,98 %
Kajaanin Teknoliakeskus Oy	Vuokrattavien tilojen käyttöaste vähintään 95 % Liikevaihto 3,4 milj. euroa Tulostavoite 150 000 euroa	98,45 % 3,4 milj. euroa 144 052 euroa
Loiste Oy	Tavoitteena maksaa vuosittain osinkoja vähintään aiemman omistajalainan korkotuoton verran sekä Loiste Oy:n osakassopimuksen ja lainanantajien kanssa tehdyn sopimuksen liitteenä olevan liiketoimintasuunnitelman mukaisesti (vuonna 2021 yhteensä 24.2 milj. euroa, josta Kajaanin osuus 50,1 %)	Loiste Oy maksoi osinkoa 10,3 milj. euroa. Loiste Lämpö Oy maksoi osinkoa 899 991 euroa.
Kajaanin Energiantuotanto Oy	Fossiilipohjaisen polttoaineen osuuden pienentäminen 10 %:iin	Turvetta käytettiin 17 %. Liiketoiminnan tulos saatu kannattavaksi.
Kainuun Voima Oy	Turpeenkäytön vähentäminen 7–10 % kokonaispolttoainemäärästä Konesalin hukkalämmön käyttöönotto kaukolämmöntuotannossa. Kevyt öljyn korvaaminen 80-prosenttisesti nesteytetyllä maakaasulla.	Ei ole toteutunut Toteutunut osittain Toteutunut
Kiinteistö Oy Lohtajan Palvelukeskus	Ei sitovia tavoitteita	Toiminta ennallaan
Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy	Tilikauden tulos > 0	Tulos oli 694 000 euroa
Edukai Oy	Selviytyminen omalla rahoituspohjalla	Tavoite on toteutunut

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan KOY Kajaanin Pietari on saavuttanut niukasti asetetut tavoitteet, mutta lautakunta katsoo, että asuntojen käyttöasteen tulisi olla korkeampi.

4 MUUT TOIMINNAN JA TALOUDEN ARVIOINNIT

4.1 Talous

Kajaanin kaupungilla ei ole kattamatonta alijäämää, joten kuntalain tarkoittama talouden tasapainottamisvelvoitetta ei ole. Sen sijaan kaupungille on hyväksytty talouden sopeuttamisohjelma 2020–2022, jolle on asetettu euromääräiset tavoitteet. Vuoden 2021 lopussa tavoitteesta ollaan jäljessä. Talouden sopeuttamisohjelman toteutumista on arvioitu myöhemmin kohdassa 5.1.

Kajaanin kaupungin talouden tavoitteet toteutuivat seuraavasti. Ainoastaan konsernin lainamäärä on valtakunnan keskiarvoa korkeampi.

Lähde: Kajaanin kaupungin talouspalvelut 2022

Talouden tunnuslukuja vuosilta 2017–2021, liite 1

Kaupunkikonsernin vuosikate vahvistui vuonna 2021, ja oli 141,8 prosenttia poistoista. Edellisvuonna vastaava luku oli 73,6 prosenttia. Toimintakulut laskivat 3,5 prosenttia edellisvuoteen nähden, ja lainakantaa saatiin vähennettyä 13,2 milj. euroa. Konsernin lainamäärä oli 17 820 euroa asukasta kohden (edellisvuonna 18 147 euroa). Laina- ja vuokravastuut yhteensä olivat 18 286 euroa/asukas. Edellisvuonna vastaava luku oli 18 665 euroa/asukas.

Peruskaupungin ja liikelaitosten käyttötalouden ulkoiset toimintakulut olivat 301,9 miljoonaa euroa vuonna 2021 ja ne kasvoivat 4,3 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna eli 1,5 %. Vertailtaessa toimintakulujen kasvua vuoteen 2020 siihen vaikuttavat vuonna 2020 kirjautuneet Kainuun sote:n palkkaharmonisointiin liittyvät kulut sekä vuonna 2019 tehdyt varaukset vuodelle 2020. Toimintakulujen todellinen kasvu jää avoimeksi. Toimintakulujen kasvu kunnissa vuonna 2021 oli keskimäärin 7,7 %. Tämä perustuu Kuntaliiton tilinpäätösnusteesta saatuun tietoon. Lopulliset kuntatilastot valmistuvat loppuvuodesta 2022.

Merkittävin kuluerä olivat henkilöstökulut 94,3 milj. euroa, jotka kasvoivat peruskaupungin ja liikelaitosten osalta edellisvuodesta 5,9 milj. euroa eli 6,7 prosenttia.

Ulkoisia palveluita ostettiin 178,6 miljoonan euron edestä vuonna 2021, ja näistä suurin erä olivat Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän maksuosuus 150,0 milj. euroa. Tällä tuotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita kajaanilaisille ja kainuulaisille. Kainuun sote:n alijäämän jäätyä ennakoitua pienemmäksi väheni Kajaanin maksuosuus 3,3 milj. euroa vuoteen 2020 verrattuna.

Kajaanin kaupungin ja sen liikelaitosten lainakanta 3 411 €/asukas on samaa tasoa kuin Manner-Suomen kunnissa keskimäärin (3 476 €/asukas). Konserniyhteisöjen ja muiden puolesta annetut takaukset ovat 31,2 milj. euroa.

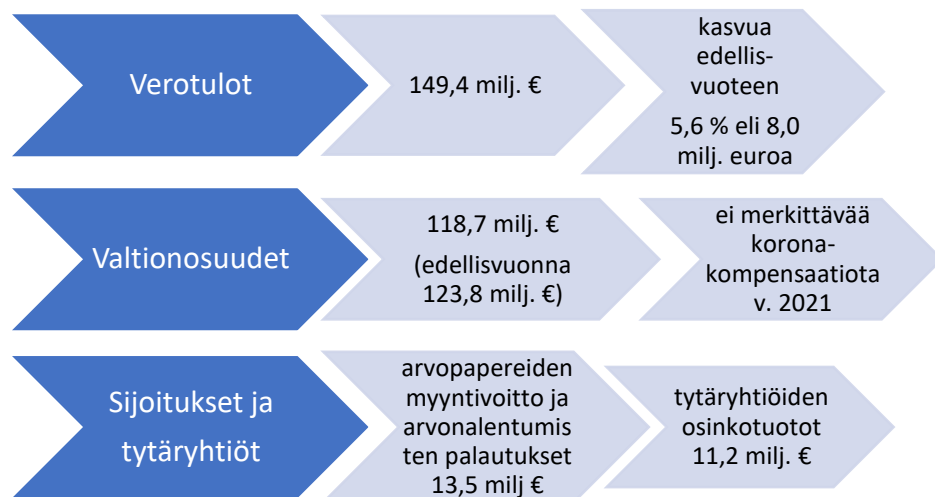

Peruskaupungin toimintatuotot kasvoivat 12,0 % edellisvuoteen verrattuna ja ovat näin ollen palautuneet normaalitasolle. Vaikka peruskaupungin henkilöstökulut kasvoivat 9,8 % edellisvuoteen verrattuna, toteutuivat ne kuitenkin talousarviota vähäisempinä. Palveluiden ostojen talousarviototeuma oli 98,4 %, ja alitus johtui, kuten edellä on jo kerrottu, Kainuun sote:n kustannusten arvioitua pienemmästä toteumasta. Verotulot toteutuivat arvioitua suurempina ja valtionosuudet pienempinä, koska ne eivät sisältäneet niin merkittäviä koronavastustuksia kuin vertailuvuonna 2020. Verotulojen kasvu Kajaanissa oli 5,6 %, kun se kunnissa keskimäärin oli 6,5 %.

Merkittävää valtionosuuksien kasvua ei ole näköpiirissä, inflaatio kasvaa nopeammin kuin pitkään aikaan ja vaikuttaa jatkossa myös menojen kasvuun. Myös korkotason nousu tulevaisuudessa on syytä huomioida menojen kasvua lisäävänä tekijänä.

Tilikaudella on tehty uutta investointivarausta 5 milj. euroa ja investointivarausten kokonaismäärä vuoden 2021 lopussa on 24,8 milj. euroa. Investointivarausta on tehty Kajaanin aluetta, rakennuksia, elinvoimaa ja infrastruktuuria tukevia kehitystoimia varten.

Kajaanilaisten palvelut rahoitettiin vuonna 2021 pääasiallisesti seuraavasti. Tuloa kertyy myös maksuista, taksoista ja muista tuotoista.

Kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti oli 20,02 vuonna 2021; Kajaanissa se on 21,0. Manner-Suomen korkein kunnallisveroprosentti oli 23,50 ja alhaisin 17,0. Veronkorotuksia on pyritty välttämään menosäästöin, investointeja lykkäämällä ja ottamalla lisää lainaa.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan velkaantumisen tulee olla hallittua. Lautakunta pitää hyvänä, että kaupungin ja liikelaitosten lainakanta

asukasta kohden laskettuna ei ole korkeampi kuin Manner-Suomen kunnissa keskimäärin.

4.2 Henkilöstö

Peruskaupungin ja liikelaitosten henkilöstökulut kasvoivat siis vuodesta 2020 vuoteen 2021 yhteensä 6,7 prosenttia ollen 94,2 milj. euroa. Pelkästään peruskaupungin henkilöstökulut kasvoivat samana ajanjaksona 9,8 prosenttia, mutta toteutuivat talousarviota vähäisempinä eli 97,7 prosenttisesti.

Henkilöstökulujen kasvuun on vaikuttanut mm. 1,0 % yleiskorotus sekä järjestyvaraerä, joka oli suuruudeltaan 0,8 % palkkasummasta. Henkilötyövuosia oli 46,3 edellisvuotta enemmän.

Palvelussuhteista yhä suurempi osa on toistaiseksi voimassa olevia. Määräaikaisia työsopimuksia pyritään tekemään vain tehtävän niin välttämättä edellyttäessä, esimerkiksi projektiluonteisissa töissä.

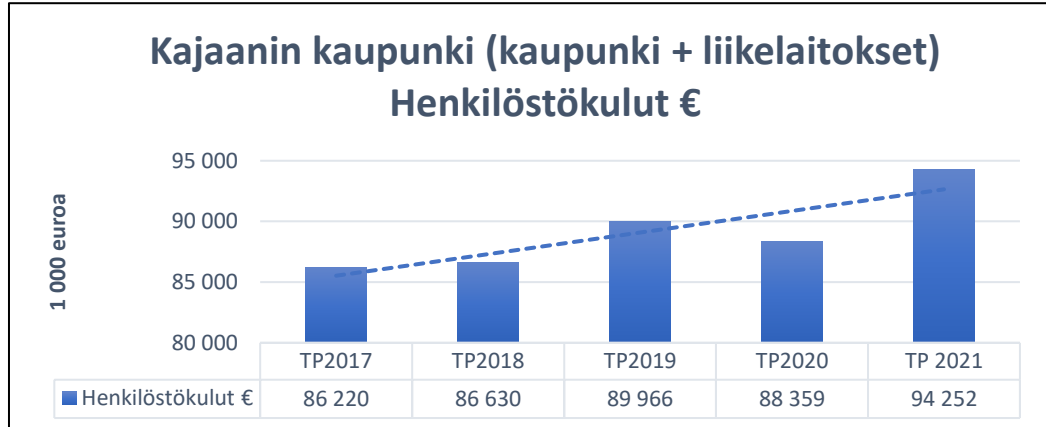
Vuonna 2021 käyttöön otettu hybridityömalli on tuonut joustavuutta työn tekemiseen. Korvaavan työn mallilla on ollut positiivinen vaikutus sairauspoissaolokustannuksiin. Henkilöstön työhyvinvointiin on pyritty panostamaan.

Eläkepoistuman vaikutukset näkyivät jo vuonna 2021. Osaavan työvoiman saatavuus on tunnistettu haaste.

Palvelussuhteiden määrä 2021:

	Kajaanin kaupunki	Kajaanin Vesi-liikelaitos	Kajaanin Mamselli-liikelaitos	Kajaanin kaup. koulutusliikelaitos	Yhteensä
Toistaiseksi voimassa oleva	1 218	18	143	283	1 662
Määräaikainen	330		34	55	419
Palkkatuettu työ	41		6		47
Yhteensä	1 589	18	183	338	2 128

Henkilöstökulujen kehitys vuosina 2017–2021:

Tarkastuslautakunta toteaa, että hybridityöskentely ja korvaavan työn malli ovat mahdollistaneet uusia työn tekemisen tapoja.

Tarkastuslautakunta korostaa, että osaavan työvoiman saatavuuden eteen on tehtävä työtä tehokkaasti, sillä tulevaisuudessa ennestään kasvava eläkepoistuma tulee lisäämään rekrytointitarvetta.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että työsopimukset tehdään jatkossa pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleviksi.

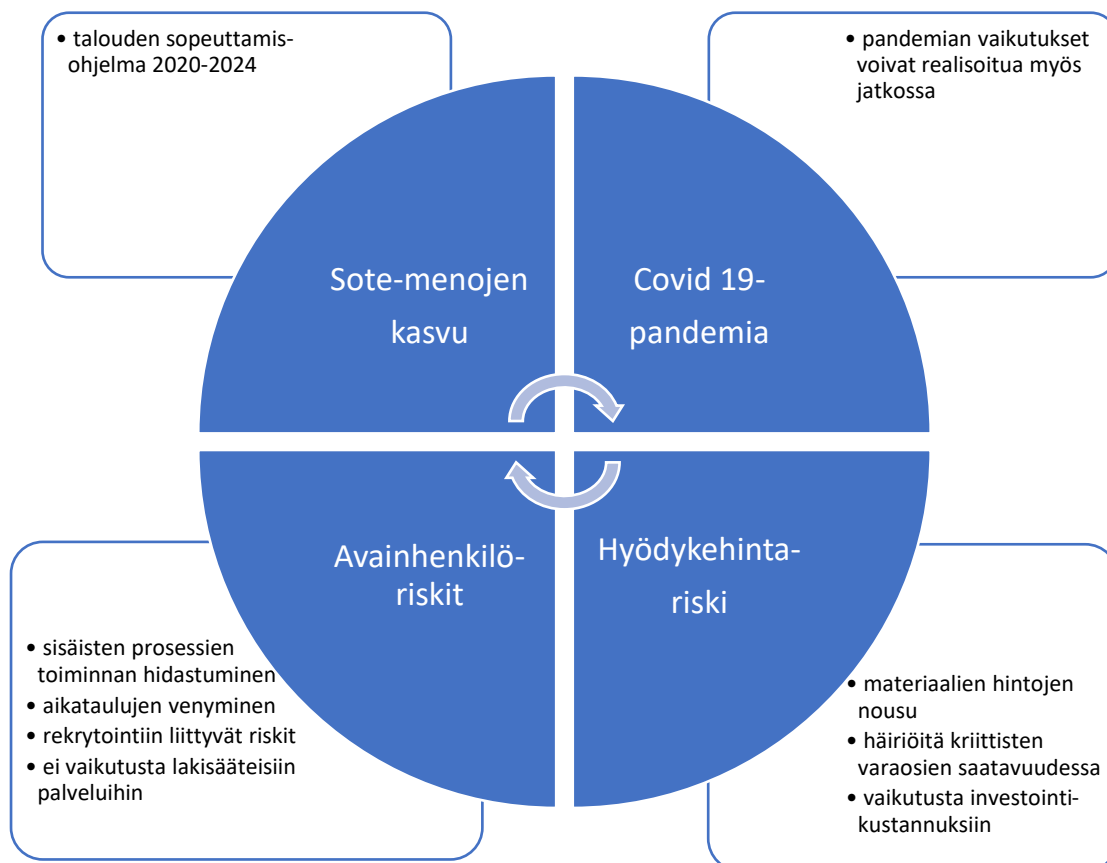
4.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 31.5.2021. Tavoitteena on varmistaa, että Kajaanin kaupunkikonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on osa päivittäistä johtamista ja työtä. Tilinpäätöksessä annetussa selonteossa on tunnistettu riskienhallintaprosessien ohjeistuksen tarve.

Taloussuunnitelma-asiakirjaan on otettu erilliseksi seurannan kohteeksi toimialojen ja liikelaitosten sisäisen valvonnan suunnitelmat, joihin on määritelty talousarviovuoden sisäisen valvonnan painopisteet ja toimenpiteet.

Riskienhallinnan seuranta varten kaupungilla on käytössään Granite-riskienhallintajärjestelmä ja riskikartta on päivitetty tilikaudella 2021.

Keskeiset toteutuneet riskit vuonna 2021:

Tarkastuslautakunta korostaa sisäisen valvonnan järjestämistä siten, että toiminnalliset ja henkilösidonnaiset riskit pystytään välttämään.

4.4 Investoinnit

Vuoden 2021 alkuperäisen talousarvion mukaiset nettoinvestoinnit (peruskaupunki ilman liikelaitoksia) olivat 12,9 milj. euroa ja muutetun talousarvion mukaiset investoinnit 13,2 milj. euroa. Nettoinvestointien toteuma oli 12,1 milj. euroa.

Kajaanin vesi -liikelaitoksen investoinnit olivat 2,7 milj. euroa, Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitoksen investoinnit 0,9 milj. euroa ja koulutusliikelaitoksen 0,9 milj. euroa.

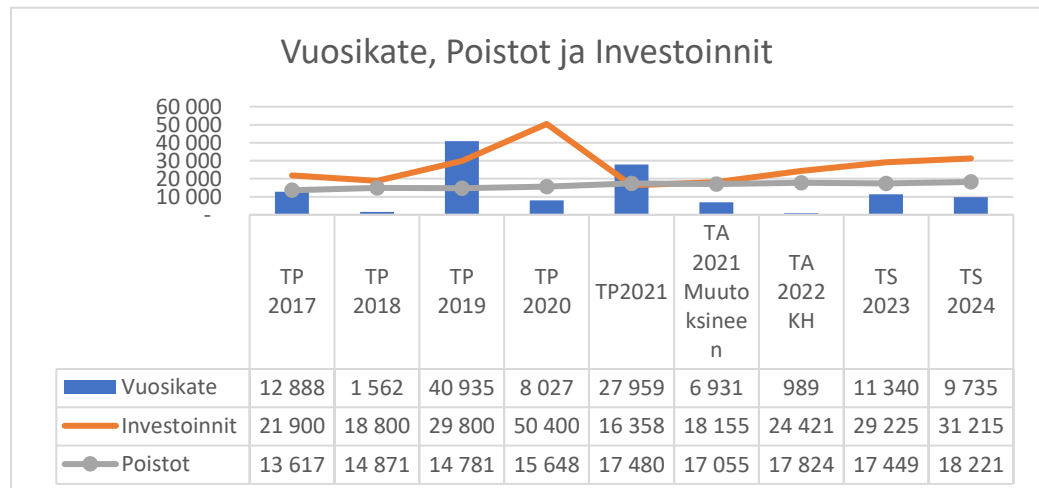
Merkittävimmät investoinnit v. 2021	€
Kuusanmäen palvelukeskuksen tontti	0,25 milj. euroa
Sissilinnan peruskorjaus	1,86 milj. euroa

Kajaanin lukion peruskorjaus	0,2 milj. euroa
Nakertajan koulun peruskorjaus	0,65 milj. euroa
Keskuskoulun peruskorjaus	0,3 milj. euroa
Kuluntalahden koulun peruskorjaus	0,4 milj. euroa
Vuolijoen koulun muutostyöt	0,55 milj. euroa
Kaupungintalon osakorjaus	0,36 milj. euroa
Katualueet (useita kohteita)	3,9 milj. euroa
Viheralueet (leikkipuistot 0,17 milj. euroa)	0,27 milj. euroa
Sairaalakoulun ensikertainen kalustaminen	0,11 milj. euroa

Lähde: Kajaanin kaupungin talouspalvelut 2022

Kuten edellä esitetystä käy ilmi, investoinneilla on saatu kuntoon kouluja, leikkipuistoja, viheralueita, katuja ja kulttuurilaitoksia. Menneinä vuosina Kajaanin kaupungin investointitaso on kuitenkin ollut kantokykyyn nähden liian suuri.

Vuosikate, poistot ja investoinnit vuosina 2017–2022 ja suunnitelmavuosina 2023–2024:

Lähde: Kajaanin kaupungintalouspalvelut v. 2022

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan investoinnit ovat olleet perusteltuja, sillä niiden avulla on saatu koulut, liikuntapaikat, kulttuurilaitokset sekä myös katuja kuntoon. Suurempia investointitarpeita jo päätettyjen kohteiden lisäksi ei ole näköpiirissä Kajaanihallin peruskorjausta lukuun ottamatta.

Tarkastuslautakunta huomauttaa edelleen, että nettoinvestoinnit ovat olleet suunnitelman mukaisia poistoja suuremmat koko vertailukaudella. Tasapainoiseen kuntatalouteen kuuluu, että tulorahoitus riittää nettoinvestointien kattamiseen pitkällä aikavälillä.

4.5 Tarkastuslautakunnan valitsemien painopistealueiden arviointi

Tarkastuslautakunta on valinnut seuraavat arvioinnin painopistealueelta vuodelta 2021. Arvioinnit on toteutettu arviointitapaamisten ja etukäteen toimitettujen arviointilomakkeiden sekä tilinpäätöstietojen perusteella.

4.5.1 Kajaanin Mamselli -liikelaitos

Kajaanin Mamselli-liikelaitos on vuodesta 2008 alkaen tuottanut päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten ateria- ja puhtaanapitopalvelut sekä kaupungin kiinteistöjen puhtaanapitopalvelut. Liikelaitos toimii tulosvastuullisesti ja itsenäisesti.

Pandemiasta huolimatta Mamsellissa onnistuttiin saavuttamaan taloudelliset tavoitteet. Tilikauden tulos vuonna 2021 oli 389 399,89 € ylijäämäinen. Pandemiavuosina 2020 ja 2021 muutokset toimintaympäristössä ja asiakastarpeissa ovat olleet nopeita, ja niihin on Mamsellin pitänyt reagoida nopeasti. Liikelaitoksen ulkoinen liikevaihto vuonna 2021 oli 8,8 milj. €, mutta 0,6 milj. € talousarviota pienempi. Liikevaihtoa pienensivät ravintola- ja kahvipalveluiden väheneminen koronapandemian vaikutuksesta. Ravintola- ja kahvilapalvelut toteutuivat vain 65,5 % budjetoiduista. Korkeakoulujen oppilasaterioiden myynnit toteutuivat vain 43,4 % budjetoiduista. Koronapandemian lisäksi asiaan vaikutti ravintola Foxin remontti. Toisen asteen opiskelijoiden ateriamyynti jäi budjetoiduista 15,8 % ja varhaiskasvatuksen 9,3 %. Perusopetuksen ateriamyynti oli 4,2 % budjetoitua parempi. Siivouspalvelut toteutuivat talousarvion mukaisesti. Mamsellin hinnat pysyivät ennallaan vuonna 2021.

Mamsellin kokonaisliikevaihto kasvoi 6,7 % koronasta huolimatta, kun taas edellisenä vuonna oli useamman kuukauden sulkutila, mikä oli romahduttanut liikevaihdon toteutumisen. Mamsellin sisäinen liikevaihto oli 1,5 milj. €, mikä kasvoi 15 %. Mamsellin kolmessa tuotantokeittiössä tuotettiin 1,3 miljoonaa ateriaa sekä lisäksi useiden kymmenien etäopetuksessa olevien ruokailu. Vuolijoella toimintaa keskitettiin yhteen koulurakennukseen entisen kahden sijaan. Mamsellin on ollut sopeutettava menoja pienentyviä tuloja vastaavasti.

Mamsellin henkilöstövahvuus oli yhteensä 156,8 henkilötyövuotta (htv), jossa oli kasvua 8,3 htv:n verran. Kasvua teki oman sijaispoolin muodostaminen, sairauslomien ja osatyökyvyttömyyseläkkeet. Sairauspoissaolot lisääntyivät pandemiaohjeiden ja pitkien sairauslomien vuoksi, eikä ateria- ja puhtaanapitotehtäviä voi hoitaa etänä. Sairauspoissaolomäärät ovat korkeat

kaupunkiorganisaatioon verrattuna ja johtuvat pääasiallisesti fyysisen työn kuormittavuudesta.

Mamsellissa on pyritty hävikin hallintaan. Kajaanin Mamselli on valittu kolmi-vuotiseen Vastuulliset ruokapalvelut –kehitysohjelmaan. Yhtenä vastuullisuus-toimena on opiskelijaravintola Foxin muuttaminen tarjotinvapaaksi ravinto-laksi. Mamselli jatkaa tähderuoan luovuttamista Kajaanin Päiväkeskukselle Vuorikadun kampuksen opiskelijaravintolasta

Tarkastuslautakunta toteaa, että Kajaanin Mamselli -liikelaitos on hoitanut toi-mintaansa ja talouttaan moitteettomasti.

4.5.2 Kunnallistekniikka ja liikunta -tulosalue

Vuonna 2021 kiinteät rakenteet ja laitteet -investoinneista kohdistettiin kor-jausvelan pienentämiseen noin 2,8 milj. euroa, mikä toteutui valtuuston aset-taman tavoitteen mukaisesti.

Ulko- ja sisäliikuntapaikkoja koskevat kyselyt on toteutettu vuonna 2021. Kesä-liikuntapaikkoja koskevaan kyselyyn saapui 16 vastausta, joista suurin osa edusti jalkapalloseuroja.

Liikuntapuiston tekonurmea vastaajat pitivät joko hyvänä tai erittäin hyvänä, mutta sen sijaan liikuntapuiston pesäpallokenttää vain keskinkertaisena. Muut nurmikentät saivat arvioita huonosta (2) hyvään (4), ja ainoastaan Rostovin kenttää pidettiin erittäin huonona irtonaisen maton vuoksi. Varausjärjestelmää pidettiin pääasiassa helppona, ja liikuntapuiston valvontaa toivottiin lisättävän.

Talviliikuntapaikkoja koskevaan kyselyyn saapui 145 vastausta. Vastaajista yli puolet (54,2 %) oli kevyen liikenteen käyttäjiä, latujen käyttäjiä oli 37,7 %, mutta ulkojaiden ja Talvi MTB -reittien käyttäjiä oli vain muutama vastaajista. Vastaajista 44,4 % ilmoitti, ettei käytä ulkojäitä lainkaan ja vastaava luku Talvi MTB-reittien käyttäjillä oli 62,5 %. Palautteista ladut saivat etupäässä hyviä mainintoja; huomiota kiinnitettiin latujen kunnostusjärjestykseen, koirien ul-koilutukseen sekä roskeisiin. Jotkut vastaajista toivoivat parempaa tiedottamista palveluista.

Palautejärjestelmän kautta saaduista 986 kuntalaispalautteesta merkittävä osuus (565 kpl) koskee katuja. Seuraavaksi eniten palautetta on tullut liikunta-paikoista (209 kpl) sekä puistoista, viheralueista ja puistometsistä (177 kpl). Liikenteestä saatiin 35 palautetta.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan liikuntapaikat on pidetty hyvässä kunnossa ja niihin on panostettu. Uuden harjoitusjäähallin valmistuminen ja Kajaanihallin ulkoliikunta-alueet ovat tuoneet lisää harrastusmahdollisuuksia lapsille ja nuorille.

4.5.3 Tilakeskus

Rakennusomaisuuden osuus on merkittävä kaupungin käyttöomaisuudessa. Tiloja vähennetään keskimäärin yhden prosentin verran vuosittain. Vuodesta 1998 lähtien tiloja on poistunut käytöstä 89 000 m², mikä tarkoittaa sataa rakennusta ja 3,4 milj. euroa. Lisää rakennettua tilaa on tullut noin 60 000 m².

Rakennusten jälleenhankinta-arvo on noin 500 milj. euroa, ja niiden kuntoiluokka on tehdyn selvityksen mukaan 76,7 %. Korjausvelkaa kertyy, kun kuntoiluokka alittaa arvon 75. Kuntoluokan 60–75 % rakennuskantaa on suhteellisen paljon. Rakennusten kuluminen on vuositasolla noin 8,7 milj. euroa, ja korjausvelkaa on kertynyt noin 26,4 milj. euron edestä. Toimitilapäällikön mukaan korjausvelka on suhteellisen hyvin hallinnassa.

Rakennuskannasta on tyhjänä 3–4 prosenttia. Suojellut rakennukset, kuten Satamakadun entinen perusturvatoimisto ja Osmonkatu 3, ovat ongelmallisia. Rakennuskannasta Kajaanihallin lisäksi ikäprofiilissa korjausvuoroon ovat tulossa myös Kaukametsä ja kirjasto. Tiloja/asukas on Kajaanissa keskiarvoa enemmän, sillä Kajaanissa järjestetään ammatillista- ja korkea-asteen koulutusta poikkeuksena moneen vertailukaupunkiin nähden.

Tiloja on yhteensä 300 000 m², ja lämmitysmuoto on pääasiallisesti kaukolämpö. Öljy- ja suorasähkölämmityskohteita on muutama, ja maalämpöä hyödynnetään parissa kohteessa. Seppälän aurinkovoimala tuottaa sähköä Seppälän oppilaitoksen käyttöön.

Tarkastuslautakunta korostaa rakennusten kunnan valvonnan merkitystä. Lautakunnan näkemyksen mukaan olisi syytä arvioida kriittisesti, tulisiko uuden rakentaminen vanhojen kiinteistöjen korjaamista edullisemmaksi. Myönteistä on kiinteistöjen käyttämän kaukolämmön osuus suhteessa muihin energiamuotoihin.

4.5.4 Maankäyttö-, suunnittelu- ja viranomaistulosalue

Tulosalue vastaa kaavoituksesta ja maankäytöstä, kaupungin metsistä, kunnallisteknisestä suunnittelusta sekä rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun

viranomaistehtävistä. Tulosalueella tuotetaan erilaisia karttoja, paikkatietoaineistoa ja karttapalveluita omaan käyttöön sekä niitä tarvitseville kuntalaisille. Uusi maankäyttöpoliittinen ohjelma valmistellaan joka valtuustokausi. Vuosien 2019–2022 ohjelma tukeutuu keskustaajaman osayleiskaavan 2035 maankäytöllisiin tavoitteisiin.

Metsistä saatavien tulojen kehitys on ollut vaatimatonta; noin 350 000–400 000 euroa vuodessa. Metsien tasearvo on kuitenkin noin 12 milj. euroa. Osa metsistä on virkistyskäytössä (Pirunvaara, Heinimäki, Pöllyvaara) ja Vimpelinvaaran metsät on suojeltu. Kaupungin metsät on hoidettu hyvin, ja yli-ikäistä metsää on vain suojelukohteissa. Harvennuksia ja raivauksia on tehty ostopalveluina.

Viimeisin metsäomaisuuden käyvän arvon arvio on toteutettu tilikauden 2019 lopussa. Siinä ei ole huomioitu arvoa alentavina sellaisia metsäalueita, joihin sisältyy hakkuurajoituksia. Suositeltavaa on, että hakkuurajoitukset huomioidaan arviossa ja tasearvot oikaistaan, mikäli metsäomaisuuden arvostus on yliarvossa suhteessa tasearvoon.

Kaavoituksella huolehditaan yhteistyössä tonttituotannon kanssa monipuolisesta ja houkuttelevasta tonttitarjonnasta ja luodaan mahdollisuuksia alueiden kehittämiseksi Kaavoitusohjelma 2019–2022 mukaisesti. Tällä hetkellä kaavoitusprosesseissa on viivästymistä.

Tonttitarjontaa tulisi monipuolistaa ja kartoittaa kaavoitettavia AO tontteja/alueita myös hieman syrjemmästä. Tavoite ”monipuolisesta ja houkuttelevasta tonttitarjonnasta” ei ole toteutunut.

Yleiskaavamuutoksia on laadittu kylä- ja ranta-alueille, joihin kohdistuu rakentamispaineita ja joiden vesihuoltoon liittyvät valmiudet ovat kunnossa. Keskustaajaman lievealueen Tikkapuro-Heinimäki-Pärsänsuo yleiskaava on hyväksymiskäsittelyssä, ja Paltaniemen kylän ja Tervakaarre-Hövelönlahden yleiskaavoitusta on viety eteenpäin. Tuulivoimarakentamista mahdollistetaan kaavoituksen keinoin, ja Harsunlehdon ja Kivikankaan tuulivoimakaavoitusta viedään eteenpäin.

Tarkastuslautakunta kehottaa nopeuttamaan kaavoitus- ja rakennuslupakäytännön uudistamista.

4.5.5 Projektit ja niiden hallinnointi

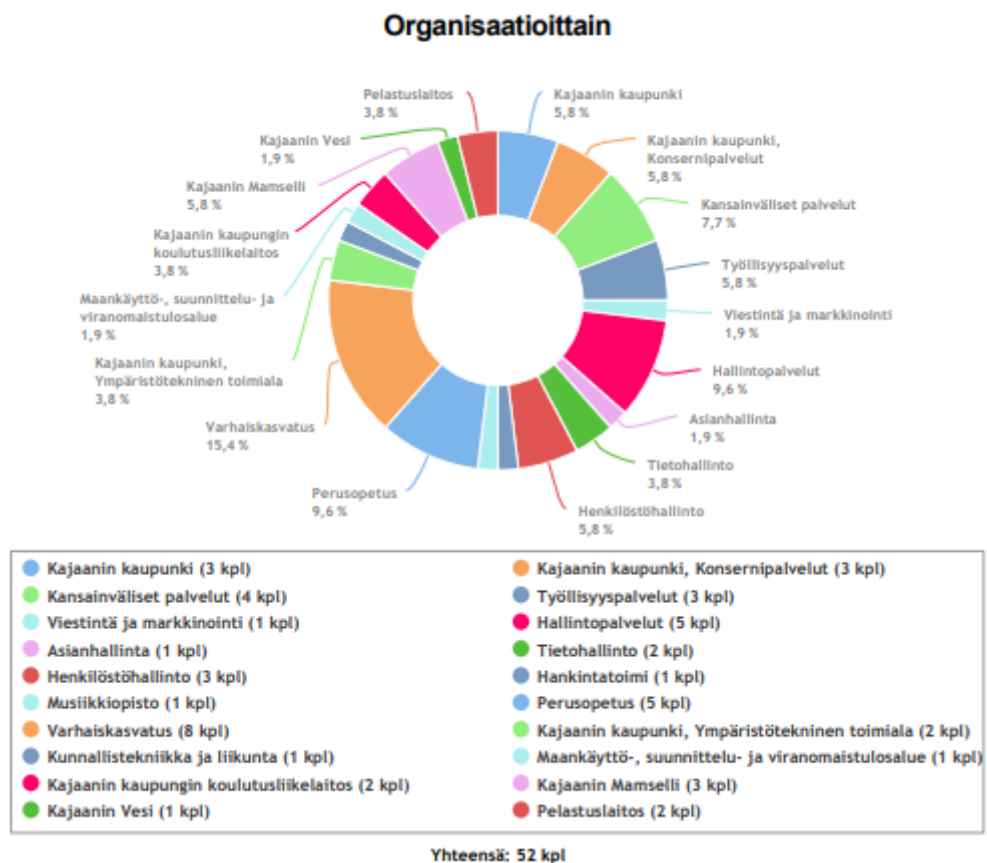
Projektien hallinnointia varten on otettu käyttöön vuosina 2020–2021 *Laari*-projektisalkku, josta puuttuu vielä taloushallinnon integrointi, joka tullaan

liittämään siihen talous- ja henkilöstöhallinnon uudistuksen yhteydessä. Koska osa tiedoista puuttuu, on myös raportointi osin vielä puutteellista. Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen hankkeet eivät vielä löydy projektisalkusta. Hanketoimijat ovat hyvin tunnistaneet kohteita, joissa vielä on kehitettävää.

Laarissa on ollut 52 hanketta/projektia vuonna 2021, joista 31:een on tullut ulkopuolista rahoitusta. Hankkeet tukevat myös **kaupunkistrategiassa asetettuja tavoitteita**, ja ne jakaantuvat seuraavasti: osajista elinvoimaa (30,2 %), hyvää elämää älykkäässä kaupungissa (23,8 %), tulevaisuus on nuorissa (23,8 %) ja resurssiviisautta luontokaupungissa (22,2 %).

Työyksiköiden tavoitteita tukevia hankkeita: prosessien kehittäminen (25,7 %), asiakastyytyväisyyden parantaminen (24,3 %), henkilöstön osaamisen kehittäminen (21,4 %), kustannussäästöt (14,3 %) ja työhyvinvoinnin edistäminen (14,3 %).

Projektien jakaantuminen organisaatioittain:

Lähde: Laari-projektisalkku

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että projektien omarahoitusosuudet eivät ole olleet korkeita, ja vuodelle 2025 asetettu tavoite, että suurin osa

projekteista ja hankkeista tulotaisiin toteuttamaan ulkopuolisen rahoituksen avulla, on oikein asetettu.

Projektien hallinta on oikeansuuntaista ja projektien seurannalla saadaan karsittua päällekkäisiä toimintoja.

Lautakunnan näkemyksen mukaan projektien hallinnointia tulisi kehittää niin, että seurataan keskitetysti myös hankkeisiin saatua rahoitusta; paljonko siitä on käytetty ja paljonko on jouduttu palauttamaan ja paljonko palautuksista on jouduttu maksamaan korkoa.

Projektit ja hankkeet, esimerkkinä elinvoimapalvelut

Kajaanin kaupungin elinvoimapalveluilla ei ole pääsääntöisesti omia hankkeita. Toimintatapana on olla mukana kaupunkikonsernin kehittäjätoimijoiden ja muiden ulkopuolisten organisaatioiden hankkeissa. Poikkeuksena ovat käynnissä olevat kansainvälisten palveluiden ulkomaisen työvoiman rekrytointiin ja pysyvyyteen tähtäävien palvelujen kehittämishankkeet.

Työllisyyspalveluiden hankkeiden omarahoitusosuus on vuositasolla 50 000 euroa. Käynnissä ovat SPARRI-hanke vieraskielisille sekä alle 30-vuotiaille työttömille nuorille, Nostetta nuorille YTTY-hanke sekä Tulevaisuus Safari -hanke, joka myös kohdistuu alle 30-vuotiaisiin työttömiin tai työttömyysuhan alaisiin nuoriin muutamia esimerkkejä mainiten.

Kansainvälisten palveluiden jo päättyneen hankkeen (TÄSMÄ, 1.1.2021-31.3.2022) tavoitteena oli kansainvälisten osaajien rekrytointi Kainuuseen sekä rekrytointimallin luominen. Hankkeen kustannukset olivat 125 000 euroa ja sen avulla saatiin työllistettyä kaksi ulkomaalaista työntekijää, jotka ovat perheineen asettautuneet Suomeen. Muita meneillään olevia hankkeita ovat TOPPA (asettautumispalvelut ulkomaalaisille työntekijöille, opiskelijoille ja heidän perheilleen) sekä KAUSI-hanke, jonka tarkoituksena on kansainvälisten kausi- ja vuokratyöntekijöiden juurruttaminen Kainuuseen. Lisäksi meneillään on International Info -hanke, jonka tarkoituksena on vieraskielisten ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittäminen. Neuvonnan asiakkaina on noin 500 henkilöä. Hankkeiden omarahoitusosuudet vaihtelevat 15–30 prosenttiin.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan elinvoimapalveluiden projektitoiminta on monipuolista ja siellä panostetaan erityisesti työllisyyden parantamiseen ja ulkomaisen työvoiman saatavuuteen.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, etteivät kansainvälisten palveluiden projektien väliraportit ole olleet käytettävissä ja että pysyvästi säilytettävät asiakirjat tulee liittää asianhallintajärjestelmään.

5 MUUT HAVAINNOT

5.1 Talouden sopeuttamissuunnitelman toteutuminen

Vuoden 2022 loppuun mennessä kaupungin menojen tuli pienentyä talouden sopeuttamissuunnitelman mukaan 6,36 milj. euroa, mutta toteutuma oli 31.12.2021 mennessä 2,78 milj. euroa, joten tavoitteesta oltiin jäljessä 3,58 milj. euroa. Tilikausien 2020–2021 aikana on saatu aikaan kustannussäästöjä jonkin verran. Toimintakulut laskivat vuonna 2021 edellisestä vuodesta -3,5 prosenttia.

Talouden sopeuttamissuunnitelman toteutuminen 2020–2021:

Kori	Toteuma 2020	Tavoite 2021	Toteuma 2021	Tavoite 2022	Toteuma yhteensä 31.12.2021	Alkuperäinen tavoite yhteensä 2020-2022
A	1 798 190 €	1 936 700 €	860 205 €	1 353 200 €	2 658 395 €	5 015 200 €
B	50 000 €	754 550 €	50 000 €	135 000 €	100 000 €	1 341 300 €
D			19 300 €		19 300 €	
Kaikki yhteensä	1 848 190 €	2 691 250 €	929 505 €	1 488 200 €	2 777 695 €	6 356 500 €

A ja B Korin toimenpiteet						
Organisaatio	Toteuma 2020	Tavoite 2021	TOTEUMA 2021	Tavoite 2022	Toteuma yhteensä 31.12.2021	%-osuus toteumasta 31.12.2021
Yhteiset	696 500 €	691 000 €	192 505 €	472 500 €	889 005 €	32,0 %
Konsemipalvelut	365 000 €	675 000 €	265 000 €	486 700 €	630 000 €	22,7 %
Sivistystoimiala	124 890 €	823 550 €	125 000 €	118 000 €	249 890 €	9,0 %
Ympäristötekniinen	345 000 €	331 000 €	228 000 €	306 000 €	573 000 €	20,6 %
Koulutusliikelaitos	46 800 €	65 700 €	- €	45 000 €	46 800 €	1,7 %
Mamselli	240 000 €	105 000 €	119 000 €	30 000 €	359 000 €	12,9 %
Pelastuslaitos				30 000 €	- €	0,0 %
Vesi	30 000 €			- €	30 000 €	1,1 %
Kaikki yhteensä	1 848 190 €	2 691 250 €	929 505 €	1 488 200 €	2 777 695 €	100 %

Lähde: Kajaanin kaupungin talouspalvelut 2022

Sopeuttamissuunnitelman hyväksymisen jälkeen pelastuslaitoksen rekrytoinnit ja varhaiskasvatuksen palvelutarpeen kasvu ovat tuoneet mukanaan veloitteita, jotka selittävät osaltaan sen, että tavoitteesta on jääty. Myös yhden prosentin yleiskorotus palkoissa ja jaossa ollut 0,8 prosentin järjestelyvaraerä palkkasummasta lisäsivät kustannuksia. Nämä tekijät eivät yksistään selitä sitä, että tavoitteeseen ei ole päästy. Peruskaupungin ja liikelaitosten henkilöstökulut olivat 94,3 milj. euroa vuonna 2021. Muutos edelliseen vuoteen verrattuna

oli 6,7 prosenttia. Palveluiden ostot kasvoivat 2,1 prosenttia. Kajaanin kaupunki onkin käynnistänyt yhteistoimintamenettelyn talouden sopeuttamiseksi.

Määrätietoinen ja pitkäjänteinen talouden tasapainottaminen on välttämätöntä, koska monenlainen epävarmuus tulevasta asettaa haasteita kuntien taloudelle.

Tarkastuslautakunta painottaa, että sopeuttamissuunnitelmasta pidetään kiinni ja sen toteumaa seurataan ja edellytetään, että jokainen toimiala pitää kiinni asetetuista tavoitteista.

5.2 Käyttöomaisuuteen kuuluvat irtaimet kalustoerät

Irtaimen omaisuuden osalta käytössä ei ole käyttöomaisuushyödykkeiden fyysiseen sijaintiin ja määriin liittyvää seurantaa.

Tarkastuslautakunta suosittaa läpikäymään kalustoluettelot ja inventoimaan kyseessä olevat erät toimialojen kanssa riittävän usein siten, etteivät ne sisällä eriä, jotka eivät ole enää kunnallisessa palvelutuotannossa.

5.3 Rakennusten rakennemuutosohjelma

Rakennusten rakennemuutosohjelma on päivitetty tilikauden 2021 aikana ja sen seurantataulukossa on määritelty ohjelmaan kuluvat kiinteistöt ja kyseessä olevien kiinteistöjen käyttötarkoitus ja arviot eri kiinteistöjen käytön jatkotoimenpiteistä.

Tarkastuslautakunta suosittelee jatkamaan ohjelmaan liittyvää seurantaa ja arvioimaan kiinteistökantaa ja sen käyttöä säännöllisesti. Kirjanpitolain säädökset huomioiden on kiinteistöjen kirjanpidon menojäännös tarvittaessa alaskirjattava ja varauduttava myös purkukustannuksiin.

Kiitokset

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto myönsi Vuoden varhaiskasvatuskuntatunnustuksen vuonna 2021 Kajaanin kaupungille. Valitsijoiden mukaan haluttiin tuoda esiin kaupunkia, joka teoillaan osoittaa arvostavansa varhaiskasvatuksen opettajien osaamista ja korkeaa koulutusta. Yhtenä valintakriteerinä oli, että kaikkien varhaiskasvatuksen opettajien palkkatasossa oli huomioitu tehtävän vaativuus ja koulutus. Lisäksi perusteena on mainittu, että Kajaanissa on selkeät ohjeet opettajien suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistyöajasta, joka luo aivan keskeiset raamit opettajien työn korkealle laadulle.

Tarkastuslautakunta onnittelee Kajaanin kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöitä tunnustuksesta ja samalla kiittää kaikkia kaupungin luottamushenkilöitä sekä työntekijöitä ja viranhaltijoita vuonna 2021 Kajaanin kaupungin hyväksi tehdystä työstä.

Kajaanissa 24.5.2022

KAJAANIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Toni Raesalmi

Eveliina Kinnunen

puheenjohtaja

varapuheenjohtaja

Vilho Husu

jäsen

Paavo Enroth

jäsen

Leena Törrö

jäsen

Tunnuslukuja 2017–2021 (liite 1)

Tunnusluku	2017	2018	2019 *)	2020	2021**)
Asukasmäärä	37 249	36 978	36 717	36 574	36 498
Tuloveroprosentti	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0
KAUPUNKI JA LIIKELAITOKSET					
lainakanta, milj. €	119,0	120,3	134,0	126,9	124,5
lainat, €/asukas	3 187	3 255	3 651	3 471	3411
omavaraisuusaste, %, >50	59,9	54,8	64,3	64,3	65,4
suhteellinen velkaantuneisuus, %	50,9	60,7	65,8	61,3	58,9
toimintatuotot/toimintakulut, %	17,8	15,3	14,4	11,6	12,1
vuosikate/poistot, %	82,3	10,5	229,7	49,0	159,0
vuosikate, €/asukas	346	42	1 115	219	766
tilikauden yli-/alijäämä (1000 €)	-981	-12 244	122 993	-11 981	6 343
kertynyt yli-/alijäämä, milj. €	69,6	57,3	180,3	168,3	174,7
kertynyt ylijäämä, €/asukas	1 868	1 550	4 911	4 603	4786
toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä	14 123	-48 900	85 480	56 243	86 302
investointien tulorahoitus, %	58,9	7,5	137,2	15,7	169,0
kassan riittävyys, pv	2	6	234	187	207
lainanhoitokate (hyvä >2, tyydyttävä 1-2, heikko < 1)	1,0	0,2	2,2	0,5	1,0
KAUPUNKIKONSERNI	2017	2018	2019*)	2020	2021**)
lainat, milj. €	336,0	383,7	599,2	663,8	650,4
konsernilainat, €/as.	9 021	10 378	16 318	18 151	17 820
omavaraisuusaste, %	32,3	29,2	26,1	23,1	23,6

suhteellinen velkaantuneisuus, %	90,6	101,5	138,3	139,3	137,7
toimintatuotot/toimintakulut, %	59,8	58,1	58,2	58,9	61,0
vuosikate/poistot, %	110,5	76,1	28,6	73,6	141,6
vuosikate, €/asukas	1 201	776	352	966	1997
tilikauden yli-/alijäämä (1000 €)	1 861	-10 783	83 897	-16 916	15 498
kertynyt yli-/alijäämä, milj. €	83,1	72,3	131,4	108,4	114,5
kertynyt ylijäämä, €/asukas	2 232	1 957	3 580	2 965	3 137
investointien tulorahoitus, %	54,5	29,2	15,4	26,8	101,3
kassan riittävyys, pv	12,2	14,8	119	118	128
lainanhoitokate (hyvä >2, tyydyttävä 1-2, heikko < 1)	1,7	1,4	0,1	0,9	1,1

*) v. 2019 poikkeuksellisia eriä; Loiste-osakkeiden myyntivoitto

**) v. 2021 poikkeuksellisia eriä, mm. tytäryhteisöiden osinkotuottoja 11,5 M€, arvopapereiden myyntivoitot ja arvonalentumisten palautumiset yht. 13,5 M€, koronvaihtosopimusten tuloutus 0,9 M€, vesivoiman vuokratuotto 0,6 M€, alaskirjauksia